

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี” ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๗๒ ชุด มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์โดยแบ่งการ นำเสนอผลการวิจัยออกเป็น ๖ ตอน ดังต่อไปนี้

๔.๑ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอ โพธาราม จังหวัดราชบุรี ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่

- ๑) ด้านบุคลากร
- ๒) ด้านเทคนิคและวิธีการสอน
- ๓) ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน
- ๔) ด้านสภาพแวดล้อม

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการ การเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์สัมภาษณ์พระสังฆาธิการและครูสอน ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการ การเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย (Body of Knowledge)

๔.๑ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของพระสงฆ์ ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำแนก ตาม อายุ พรรษา การศึกษาสามัญ การศึกษานักธรรม และการศึกษาเปรียญธรรม มีรายละเอียดดัง ตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = ๒๗๒)

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน (รูป)	ร้อยละ
๑. อายุ			
๒๑-๓๐ ปี		๖๗	๒๔.๖
๓๑-๔๐ ปี		๖๙	๒๕.๔
๔๑-๕๐ ปี		๔๘	๑๗.๖
๕๑-๖๐ ปี		๕๘	๒๑.๔
มากกว่า ๖๐ ปี		๓๐	๑๑.๐
๒. พรรษา			
๑-๕		๙๐	๓๓.๑
๖-๑๐		๙๒	๓๓.๘
๑๑-๒๐		๕๐	๑๘.๔
๒๑ ขึ้นไป		๔๐	๑๔.๗
๓. วุฒิการศึกษาสามัญ			
ต่ำกว่าปริญญาตรี		๒๖๓	๙๖.๗
ปริญญาตรี		๗	๒.๖
สูงกว่าปริญญาตรี		๒	๐.๗
๔. วุฒิการศึกษานักธรรม			
นักธรรมชั้นตรี		๖๖	๒๔.๓
นักธรรมชั้นโท		๙๔	๓๔.๖
นักธรรมชั้นเอก		๑๑๒	๔๑.๑
๕. วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม			
ประโยค ๑-๒-ป.ธ.๓		๗	๒.๕
ประโยค ป.ธ.๔-ป.ธ.๖		๗	๒.๕
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม		๒๕๘	๙๕.๐

จากตารางที่ ๔.๑ ซึ่งเป็นการแสดงข้อมูลเกี่ยวกับจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม อายุ พรรษา การศึกษาสามัญ การศึกษานักธรรม การศึกษาเปรียญธรรม จากการตอบ แบบสอบถามของพระสงฆ์ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๒๗๒ รูป พบว่า

๑. อายุ พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ส่วนใหญ่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๖๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๔ รองลงมาคืออายุ ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๖๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๖ อายุ ๕๑-๖๐ ปี จำนวน ๕๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๔ อายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๔๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๖ อายุมากกว่า ๖๐ ปี จำนวน ๓๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๐ ตามลำดับ

๒. พรรษา พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ส่วนใหญ่มีพรรษา ๖-๑๐ จำนวน ๙๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๘ รองลงมาคือพรรษา ๑-๕ จำนวน ๙๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๑ พรรษา ๑๑-๒๐ จำนวน ๕๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๔ พรรษา ๒๑ ขึ้นไป จำนวน ๔๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๗ ตามลำดับ

๓. วุฒิการศึกษาสามัญ พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๖๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๗ รองลงมาปริญญาตรี จำนวน ๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๖ และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๐.๗ ตามลำดับ

๔. วุฒิการศึกษานักธรรม พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นเอก จำนวน ๑๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๑ รองลงมานักธรรมชั้นโท จำนวน ๙๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๖ และนักธรรมชั้นตรี จำนวน ๖๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๓ ตามลำดับ

๕. วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม จำนวน ๒๕๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๐ รองลงมาประโยค ๑-๒-ป.ธ.๓ จำนวน ๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๕ และประโยค ป.ธ.๔-ป.ธ.๖ จำนวน ๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๕ ตามลำดับ

๔.๒ ประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม และจำแนกรายด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน และด้านสภาพแวดล้อมตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ ๔.๒-๔.๖

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

(n = ๒๗๒)

ลำดับ	ประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	ระดับประสิทธิภาพ		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑	ด้านบุคลากร	๓.๗๓	๐.๖๐๑	มาก
๒	ด้านเทคนิคและวิธีการสอน	๓.๗๐	๐.๕๗๔	มาก
๓	ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน	๓.๓๗	๐.๕๕๕	ปานกลาง
๔	ด้านสภาพแวดล้อม	๔.๐๕	๐.๖๖๔	มาก
ภาพรวม		๓.๗๑	๐.๔๗๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๑$, S.D. = ๐.๔๗๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นด้านสภาพแวดล้อมอยู่ในอันดับสูงที่สุด ($\bar{X} = ๔.๐๕$) รองลงมาคือ ด้านบุคลากร ($\bar{X} = ๓.๗๓$) และมีความคิดเห็นอันดับต่ำที่สุดคือ ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน ($\bar{X} = ๓.๓๗$) และความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านบุคลากร

(n = ๒๗๒)

ลำดับ	ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน พระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัด ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านบุคลากร	ระดับประสิทธิภาพ		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑	มีการกำหนดระยะเวลาในการสรรหาบุคลากร ด้านต่างๆ อย่างชัดเจน	๓.๕๖	๐.๘๓๔	มาก
๒	มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีคุณสมบัติได้ทำหน้าที่	๓.๘๔	๐.๘๓๗	มาก
๓	มีการกลั่นกรองตรวจสอบคุณสมบัติขั้นต้น	๓.๙๕	๐.๘๕๑	มาก
๔	มีการพิจารณาความสามารถในการปฏิบัติงาน	๓.๙๖	๐.๘๔๒	มาก
๕	มีการจัดวางตัวบุคคลปฏิบัติงานในตำแหน่งต่างๆ ไว้อย่างเหมาะสม	๓.๘๘	๐.๘๕๖	มาก
๖	มีการแต่งตั้งมอบหมายงานให้บุคลากรปฏิบัติ มีความชัดเจนในสิ่งที่ปฏิบัติ	๓.๘๔	๐.๘๖๓	มาก
๗	การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรโดยการเพิ่มค่าตอบแทน	๓.๕๔	๐.๙๘๒	มาก
๘	การพิจารณาความดีความชอบโดยมีตำแหน่งที่สูงขึ้น	๓.๔๗	๐.๙๖๗	ปานกลาง
๙	การจัดสวัสดิการ การอำนวยความสะดวกในการ ทำหน้าที่	๓.๔๖	๐.๙๑๖	ปานกลาง
๑๐	มีการยกย่องบุคลากรเมื่อปฏิบัติหน้าที่ได้เหมาะสม หรือยกเป็นบุคคลตัวอย่าง	๓.๘๐	๐.๗๙๕	มาก
ภาพรวม		๓.๗๓	๐.๖๐๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๗๓, S.D. = ๐.๖๐๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นในข้อ มีการพิจารณาความสามารถในการปฏิบัติงาน อยู่ในอันดับสูงสุด ($\bar{X}$ = ๓.๙๖) รองลงมาคือข้อ มีการกลั่นกรองตรวจสอบคุณสมบัติขั้นต้น ($\bar{X}$ = ๓.๙๕) และมีความคิดเห็นอันดับต่ำที่สุดคือข้อ การจัดสวัสดิการ การอำนวยความสะดวกในการทำหน้าที่ ($\bar{X}$ = ๓.๔๖) และความคิดเห็นโดยภาพรวม ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอน
พระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ด้านเทคนิคและวิธีการสอน

(n = ๒๗๒)

ลำดับ	ประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอน พระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัด ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านเทคนิคและวิธีการสอน	ระดับประสิทธิภาพ		
		$\bar{X}$	S.D.	การ แปลผล
๑	มีการกำหนดกรอบการสอนอย่างเป็นระบบและเข้าใจ ชัดเจนทุกฝ่าย	๓.๖๖	๐.๗๗๕	มาก
๒	ใช้วิธีสอนแบบบรรยายหลักสูตรตามลำดับขั้นตอนจาก ง่ายไปหายาก	๓.๙๕	๐.๘๗๔	มาก
๓	ครูทำให้นักเรียนตั้งใจเรียนและฟังครูสอนด้วยความ สงบ	๓.๘๔	๐.๘๗๖	มาก
๔	ใช้วิธีสอนแบบสาธิตหรือใช้ตัวอย่างที่เหมาะสม	๓.๘๑	๐.๘๕๕	มาก
๕	มีเทคนิคลีลาการสอนที่เร้าใจทำให้นักเรียนผ่อนคลาย ไม่เครียด	๓.๖๘	๐.๙๓๕	มาก
๖	มีความรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างกว้างขวางถูกต้องและ ทันสมัย	๓.๕๙	๐.๘๖๖	มาก
๗	เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและ แลกเปลี่ยนประสบการณ์	๓.๗๔	๐.๗๘๒	มาก
๘	ใช้เทคนิคและวิธีสอนกระตุ้นความสนใจในการเรียน การสอนและเข้าใจง่าย	๓.๕๘	๐.๗๙๒	มาก
๙	อธิบายและตอบข้อสงสัยได้ชัดเจน	๓.๕๖	๐.๘๒๑	มาก
๑๐	ใช้สื่ออุปกรณ์และเอกสารในการเรียนการสอนที่ เหมาะสมกับวิชาที่สอน	๓.๕๗	๐.๗๖๐	มาก
ภาพรวม		๓.๗๐	๐.๕๗๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านเทคนิคและวิธีการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๗๐, S.D. = ๐.๕๗๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นในข้อ ใช้วิธีสอนแบบบรรยายหลักสูตรตามลำดับขั้นตอนจากง่ายไปหายาก อยู่ในอันดับสูงสุด ($\bar{X}$ = ๓.๙๕) รองลงมาคือ ข้อ ครูทำให้นักเรียนตั้งใจเรียนและฟังครูสอนด้วยความสงบ ($\bar{X}$ = ๓.๘๔) และมีความคิดเห็นอันดับต่ำ

ที่สุดคือข้อ อธิบายและตอบข้อสงสัยได้ชัดเจน ($\bar{X} = 3.56$) และความคิดเห็นโดยภาพรวม ด้านเทคนิค และวิธีการสอน อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอน
พระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ด้านอุปกรณ์การสอน

(n = ๒๗๒)

ลำดับ	ประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอน พระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัด ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านอุปกรณ์การสอน	ระดับประสิทธิภาพ		
		$\bar{X}$	S.D.	การ แปลผล
๑	มีการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์เอกสารหนังสือและข้อมูลต่างๆ ในการเรียนการสอน	๓.๘๗	๐.๘๔๐	มาก
๒	สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร	๓.๘๖	๐.๘๐๒	มาก
๓	มีการจัดทำและจัดหาสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสม	๓.๕๘	๐.๘๑๙	มาก
๔	สื่ออุปกรณ์น่าสนใจและเหมาะกับวัยของผู้เรียน	๓.๓๖	๐.๘๑๗	ปานกลาง
๕	มีอุปกรณ์ในการสอนอย่างเพียงพอ	๓.๑๓	๐.๙๕๑	ปานกลาง
๖	สื่อการเรียนการสอนสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์และ ประสบการณ์การเรียนรู้	๓.๒๔	๐.๘๒๐	ปานกลาง
๗	สื่อการเรียนการสอนสัมพันธ์กันกับขนาดของกลุ่ม ผู้เรียนและกิจกรรมการสอนทั้งภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติ	๓.๒๙	๐.๗๓๑	ปานกลาง
๘	สื่อการเรียนการสอนมีสาระความหมายที่น่าสนใจและ น่าติดตาม	๓.๒๒	๐.๖๖๙	ปานกลาง
๙	ผู้สอนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการ ประกอบการสอนพระปริยัติธรรม	๓.๒๐	๐.๘๒๙	ปานกลาง
๑๐	ผู้สอนมีความสามารถในการผลิตสื่อประกอบการเรียน การสอน	๓.๐๐	๐.๘๘๔	ปานกลาง
ภาพรวม		๓.๓๗	๐.๕๕๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านอุปกรณ์การสอนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$, S.D. = ๐.๕๕๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นในข้อ มีการใช้สื่อวัสดุ

อุปกรณ์เอกสารหนังสือและข้อมูลต่างๆในการเรียนการสอน อยู่ในอันดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.87$) รองลงมาคือข้อ สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร ($\bar{X} = 3.86$) และมีความคิดเห็นอันดับต่ำที่สุดคือข้อ ผู้สอนมีความสามารถในการผลิตสื่อประกอบการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.00$) และความคิดเห็นโดยภาพรวม ด้านอุปกรณ์การสอน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอน พระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ด้านสภาพแวดล้อม

(n = ๒๗๒)

ลำดับ	ประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอน พระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัด ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านสภาพแวดล้อม	ระดับประสิทธิภาพ		
		$\bar{X}$	S.D.	การ แปลผล
๑	ขนาดของห้องเรียนมาตรฐานเหมาะสมต่อผู้เรียน	๔.๐๑	๐.๘๓๕	มาก
๒	มีโต๊ะเก้าอี้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน	๔.๒๙	๐.๘๓๙	มาก
๓	อาคารเรียนมีความมั่นคงแข็งแรงปลอดภัย	๔.๓๔	๐.๘๒๒	มาก
๔	จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน พระปริยัติธรรม แผนกธรรม	๔.๓๐	๐.๘๔๔	มาก
๕	ใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสถานที่ เรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม	๔.๒๐	๐.๘๗๗	มาก
๖	มีการจัดมุมความรู้ทางพระธรรมวินัย	๓.๙๔	๐.๙๐๗	มาก
๗	สถานที่เรียนสะอาดมีอากาศถ่ายเทสะดวก	๓.๘๑	๐.๙๔๙	มาก
๘	การจัดการบรรยากาศในสถานที่เรียนมีความเหมาะสม	๓.๙๐	๐.๘๘๗	มาก
๙	ห้องสมุดแห่งการเรียนรู้มีเพียงพอต่อการค้นคว้า	๓.๘๔	๐.๙๐๖	มาก
๑๐	จัดเตรียมตำราได้สอดคล้องกับการเรียนการสอน	๓.๙๑	๐.๘๕๗	มาก
ภาพรวม		๔.๐๕	๐.๖๖๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.664) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นในข้อ อาคารเรียนมีความมั่นคงแข็งแรงปลอดภัย อยู่ในอันดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมาคือข้อ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน พระปริยัติธรรม แผนกธรรม ($\bar{X} = 4.30$) และมีความคิดเห็นอันดับต่ำที่สุดคือข้อ

สถานที่เรียนสะอาดมีอากาศถ่ายเทสะดวก ($\bar{X}=3.81$) และความคิดเห็นโดยภาพรวม ด้านสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ อายุ พรรษา การศึกษาสามัญ การศึกษาทางธรรม และการศึกษาทางเปรียญธรรม โดยแสดงการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ตามสมมติฐานการวิจัยที่ ๑-๕ ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำแนกตามอายุ

(n = ๒๗๒)

ประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอน พระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัด ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี		อายุ										F	Sig.
		๒๑-๓๐ ปี (๖๗ รูป)		๓๑-๔๐ ปี (๖๙ รูป)		๔๑-๕๐ ปี (๔๘ รูป)		๕๑-๖๐ ปี (๕๘ รูป)		มากกว่า ๖๐ ปี (๓๐ รูป)			
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
๑	ด้านบุคลากร	๓.๗๕	๐.๕๔๒	๓.๖๖	๐.๔๖๓	๓.๘๑	๐.๕๙๑	๓.๗๗	๐.๗๖๔	๓.๖๓	๐.๖๗๖	๐.๗๗๒	๐.๕๔๔
๒	ด้านเทคนิคและวิธีการสอน	๓.๘๐	๐.๕๓๐	๓.๖๕	๐.๕๑๗	๓.๗๔	๐.๔๙๘	๓.๖๕	๐.๗๒๔	๓.๖๑	๐.๕๗๗	๐.๙๘๘	๐.๔๑๔
๓	ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน	๓.๓๕	๐.๔๘๔	๓.๓๙	๐.๔๓๒	๓.๔๓	๐.๕๔๕	๓.๓๙	๐.๗๕๔	๓.๒๗	๐.๕๓๔	๐.๔๘๐	๐.๗๕๐
๔	ด้านสภาพแวดล้อม	๔.๑๘	๐.๕๒๖	๓.๙๗	๐.๖๕๙	๔.๒๒	๐.๕๕๗	๔.๐๑	๐.๘๖๓	๓.๘๐	๐.๕๘๔	๒.๘๑๙*	๐.๐๒๖
ภาพรวม		๓.๗๗	๐.๓๖๕	๓.๖๗	๐.๓๘๘	๓.๘๐	๐.๓๗๘	๓.๗๐	๐.๖๙๑	๓.๕๘	๐.๔๕๐	๑.๔๗๕	๐.๒๑๐

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในด้านสภาพแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนในด้านบุคลากร ด้านเทคนิคและวิธีการสอน และด้านสื่ออุปกรณ์การสอน ไม่แตกต่างกัน

ดังนั้นจึงได้ทำการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ ด้านสภาพแวดล้อม จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๘

ตารางที่ ๔.๘ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) จำแนกตามอายุ ด้านสภาพแวดล้อม

(n = ๒๗๒)

อายุ	$\bar{x}$	อายุ				
		๒๑-๓๐ ปี	๓๑-๔๐ ปี	๔๑-๕๐ ปี	๕๑-๖๐ ปี	มากกว่า ๖๐ ปี
		๔.๑๘	๓.๙๗	๔.๒๒	๔.๐๑	๓.๘๐
๒๑-๓๐ ปี	๔.๑๘	-	๐.๒๑	-๐.๐๔	๐.๑๗	๐.๓๘*
๓๑-๔๐ ปี	๓.๙๗	-	-	-๐.๒๕*	-๐.๐๔	๐.๑๗
๔๑-๕๐ ปี	๔.๒๒	-	-	-	๐.๒๑	๐.๔๒*
๕๑-๖๐ ปี	๔.๐๑	-	-	-	-	๐.๒๑
มากกว่า ๖๐ ปี	๓.๘๐	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๑-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านสภาพแวดล้อม ในระดับที่มากกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุมากกว่า ๖๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และพระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านสภาพแวดล้อม ในระดับที่น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และพระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี มีความคิดเห็นต่อ

ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านสภาพแวดล้อม ในระดับที่มากกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุมากกว่า ๖๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ตามลำดับ

สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๙ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำแนกตามพรรษา

(n = ๒๗๒)

ประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอน พระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัด ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี		พรรษา								F	Sig.
		๑-๕ (๙๐ รูป)		๖-๑๐ (๙๒ รูป)		๑๑-๒๐ (๕๐ รูป)		๒๑ ขึ้นไป (๔๐ รูป)			
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
๑	ด้านบุคลากร	๓.๗๐	๐.๖๒๓	๓.๗๒	๐.๕๘๖	๓.๖๗	๐.๕๙๘	๓.๘๙	๐.๕๘๖	๑.๑๘๕	๐.๓๑๖
๒	ด้านเทคนิคและวิธีการสอน	๓.๗๑	๐.๕๗๐	๓.๖๗	๐.๖๓๔	๓.๗๔	๐.๕๕๗	๓.๖๗	๐.๔๕๙	๐.๒๓๑	๐.๘๘๗
๓	ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน	๓.๔๐	๐.๕๘๔	๓.๓๑	๐.๖๐๖	๓.๓๓	๐.๓๘๖	๓.๕๓	๐.๕๒๗	๑.๖๔๙	๐.๑๗๘
๔	ด้านสภาพแวดล้อม	๔.๐๓	๐.๖๗๙	๔.๐๐	๐.๗๐๘	๔.๐๕	๐.๕๗๑	๔.๒๔	๐.๖๒๓	๑.๒๗๓	๐.๒๘๔
ภาพรวม		๓.๗๑	๐.๔๙๙	๓.๖๗	๐.๕๑๗	๓.๗๐	๐.๓๗๔	๓.๘๓	๐.๓๙๓	๑.๐๖๗	๐.๓๖๔

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในด้านบุคลากร ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน และด้านสภาพแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ

(n = ๒๗๒)

ประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอน พระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัด ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี		วุฒิการศึกษาสามัญ						F	Sig.
		ต่ำกว่าปริญญาตรี (๒๖๓ รูป)		ปริญญาตรี (๗ รูป)		สูงกว่าปริญญาตรี (๒ รูป)			
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
๑	ด้านบุคลากร	๓.๗๔	๐.๕๘๙	๓.๓๗	๐.๙๐๓	๓.๒๕	๐.๙๑๙	๑.๙๗๖	๐.๑๔๑
๒	ด้านเทคนิคและวิธีการสอน	๓.๗๐	๐.๕๕๖	๓.๔๘	๑.๐๙๖	๓.๕๐	๐.๗๐๗	๐.๖๓๗	๐.๕๓๐
๓	ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน	๓.๓๘	๐.๕๔๐	๓.๑๒	๐.๙๙๖	๓.๔๐	๐.๘๔๘	๐.๗๓๒	๐.๔๘๒
๔	ด้านสภาพแวดล้อม	๔.๐๘	๐.๖๓๔	๓.๒๔	๑.๒๒๔	๓.๗๐	๐.๔๒๔	๕.๙๗๕**	๐.๐๐๓
ภาพรวม		๓.๗๓	๐.๔๔๗	๓.๓๐	๐.๙๘๒	๓.๔๖	๐.๗๒๔	๓.๑๐๑*	๐.๐๔๗

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่ง เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในด้านสภาพแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนในด้านบุคลากร ด้านเทคนิคและวิธีการสอน และด้านสื่ออุปกรณ์การสอน ไม่แตกต่างกัน

ดังนั้นจึงได้ทำการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ โดยภาพรวมและด้านสภาพแวดล้อม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๑-๔.๑๒

ตารางที่ ๔.๑๑ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ โดยภาพรวม
(n = ๒๗๒)

วุฒิการศึกษาสามัญ	$\bar{x}$	วุฒิการศึกษาสามัญ		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		๓.๗๓	๓.๓๐	๓.๔๖
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓.๗๓	-	๐.๔๓*	๐.๒๗
ปริญญาตรี	๓.๓๐	-	-	-๐.๑๖
สูงกว่าปริญญาตรี	๓.๔๖	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ในระดับที่มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๒ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านสภาพแวดล้อม

(n = ๒๗๒)

วุฒิการศึกษาสามัญ	$\bar{x}$	วุฒิการศึกษาสามัญ		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		๔.๐๘	๓.๒๔	๓.๗๐
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๔.๐๘	-	๐.๘๔**	๐.๓๘
ปริญญาตรี	๓.๒๔	-	-	-๐.๔๖
สูงกว่าปริญญาตรี	๓.๗๐	-	-	-

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านสภาพแวดล้อม ในระดับที่มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี แตกต่างกันแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม

(n = ๒๗๒)

ประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอน พระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัด ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี		วุฒิการศึกษานักธรรม						F	Sig.
		นักธรรมชั้นตรี (๖๖ รูป)		นักธรรมชั้นโท (๙๔ รูป)		นักธรรมชั้นเอก (๑๑๒ รูป)			
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
๑	ด้านบุคลากร	๓.๕๗	๐.๖๔๔	๓.๗๓	๐.๕๘๕	๓.๘๒	๐.๕๗๕	๓.๕๕๒*	๐.๐๓๐
๒	ด้านเทคนิคและวิธีการสอน	๓.๖๑	๐.๕๔๖	๓.๖๗	๐.๕๕๙	๓.๗๗	๐.๕๙๗	๑.๘๑๐	๐.๑๖๖
๓	ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน	๓.๓๙	๐.๖๑๘	๓.๓๐	๐.๔๘๖	๓.๔๓	๐.๕๖๘	๑.๓๔๔	๐.๒๖๒
๔	ด้านสภาพแวดล้อม	๓.๙๙	๐.๖๗๒	๔.๐๐	๐.๗๒๘	๔.๑๔	๐.๕๙๗	๑.๕๒๗	๐.๒๑๙
ภาพรวม		๓.๖๔	๐.๕๒๘	๓.๖๘	๐.๔๔๖	๓.๗๙	๐.๔๔๘	๒.๕๖๙	๐.๐๗๘

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในด้านบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนในด้านเทคนิคและวิธีการสอน ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน และด้านสภาพแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน

ดังนั้นจึงได้ทำการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ ด้านบุคลากร จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๔

ตารางที่ ๔.๑๔ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม ด้านบุคลากร

(n = ๒๗๒)

วุฒิการศึกษานักธรรม	$\bar{x}$	วุฒิการศึกษานักธรรม		
		นักธรรมชั้นตรี	นักธรรมชั้นโท	นักธรรมชั้นเอก
		๓.๕๗	๓.๗๓	๓.๘๒
นักธรรมชั้นตรี	๓.๕๗	-	-๐.๑๖	-๐.๒๕*
นักธรรมชั้นโท	๓.๗๓	-	-	-๐.๐๙
นักธรรมชั้นเอก	๓.๘๒	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นตรี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านบุคลากร ในระดับที่น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นเอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำแนกตาม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม

(n = ๒๗๒)

ประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอน พระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี		วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม						F	Sig.
		ประโยค ๑-๒-ป.ธ.๓(๗ รูป)		ประโยค ป.ธ.๔-ป.ธ.๖ (๗ รูป)		ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม (๒๕๘ รูป)			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑	ด้านบุคลากร	๓.๗๐	๐.๖๒๑	๓.๗๒	๐.๗๔๓	๓.๗๓	๐.๕๙๙	๐.๑๐๐	๐.๙๐๔
๒	ด้านเทคนิคและวิธีการสอน	๓.๖๑	๐.๓๐๒	๔.๐๕	๐.๖๔๗	๓.๖๙	๐.๕๗๖	๑.๔๔๙	๐.๒๓๗
๓	ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน	๓.๗๑	๐.๔๕๙	๓.๙๗	๐.๖๙๒	๓.๓๕	๐.๕๔๓	๕.๗๐๙**	๐.๐๐๔
๔	ด้านสภาพแวดล้อม	๓.๗๕	๐.๓๘๖	๔.๑๒	๐.๕๑๕	๔.๐๖	๐.๖๗๓	๐.๗๗๔	๐.๔๖๒
ภาพรวม		๓.๖๙	๐.๓๙๙	๓.๙๙	๐.๖๐๖	๓.๗๑	๐.๔๖๘	๑.๒๕๗	๐.๒๘๖

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในด้านสื่ออุปกรณ์การสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนใน ด้านบุคลากร ด้านเทคนิคและวิธีการสอน และด้านสภาพแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน

ดังนั้นจึงได้ทำการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๕

ตารางที่ ๔.๑๖ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน (n = ๒๗๒)

วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม	$\bar{x}$	วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม		
		ประโยค ๑-๒ -ป.ธ.๓	ประโยค ป.ธ.๔-ป.ธ.๖	ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม
		๓.๗๑	๓.๙๗	๓.๓๕
ประโยค ๑-๒-ป.ธ.๓	๓.๗๑	-	-๐.๒๖	-๐.๓๖
ประโยค ป.ธ.๔-ป.ธ.๖	๓.๙๗	-	-	-๐.๖๒*
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๓.๓๕	-	-	-

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ในระดับที่น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ป.ธ.๔-ป.ธ.๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ อายุ พรรษา การศึกษาสามัญ การศึกษานักธรรม และการศึกษาเปรียญธรรม ของพระสงฆ์ ตามสมมติฐานที่ ๑-๕ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๗

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน	F	Sig.	ผลการทดสอบ	
			ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	๑.๔๗๕	๐.๒๑๐		✓
สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	๑.๐๖๗	๐.๓๖๔	-	✓
สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	๓.๑๐๑	๐.๐๔๗	✓	-
สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	๒.๕๖๙	๐.๐๗๘	-	✓
สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	๑.๒๕๗	๐.๒๘๖	-	✓

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า

สถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุ มีผลทำให้ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธารามจังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถานภาพส่วนบุคคลด้านพรรษา มีผลทำให้ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธารามจังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถานภาพส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษาสามัญ มีผลทำให้ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธารามจังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถานภาพส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษานักธรรม มีผลทำให้ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธารามจังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถานภาพส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม มีผลทำให้ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธารามจังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จากแบบคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงในแต่ละด้านตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านบุคลากร ๒) ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ๓) ด้านอุปกรณ์การสอน ๔) ด้านสภาพแวดล้อม ดังปรากฏตามตารางต่อไปนี้

๔.๔.๑ ด้านบุคลากร

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านบุคลากร รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๘

ตารางที่ ๔.๑๘ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านบุคลากร

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา
๑. พระที่สอนพระปริยัติธรรมมีจำนวนน้อยที่สอนอยู่ก็สอนหลายวิชา	๑. เพิ่มบุคลากรที่ทำหน้าที่สอนพระปริยัติธรรมให้มากขึ้น แยกสอนตามรายวิชาไป
๒. ขาดการสรรหาบุคลากรที่เหมาะสมในการสอนพระปริยัติธรรม	๒. สรรหาพระที่ทำหน้าที่สอนพระปริยัติธรรมรุ่นใหม่เพิ่มขึ้น โดยทดสอบวัดความรู้และทดลองปฏิบัติหน้าที่การสอนจริง
๓. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และวิธีการสอนที่ทันสมัย	๓. ส่งพระที่ทำหน้าที่สอนให้ได้รับการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะ วิธีการสอน ให้ได้รับการอบรมเรียนรู้รูปแบบวิธีการสอนที่ทันสมัย

๔.๔.๒ ด้านเทคนิคและวิธีการสอน

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านเทคนิคและวิธีการสอน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๙

ตารางที่ ๔.๑๙ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านเทคนิคและวิธีการสอน

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา
๑. ใช้วิธีการสอนแบบไม่ทันสมัย ไม่มีเทคนิคใหม่ๆ ทำให้ขาดความน่าสนใจในการเรียน	๑. พัฒนารูปแบบวิธีการสอนให้ทันสมัยมากขึ้นจะได้นำมาใช้พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น
๒. ส่วนใหญ่ยังใช้หลักการท่องจำอย่างเดียวทำให้พระที่บวชใหม่ๆ ให้ความสนใญ่น้อยมาก	๒. เพิ่มแรงจูงใจในการท่องจำอาจจะเป็นคำตอบแทนหรือรางวัล เพื่อให้เกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น
๓. ช่วงเวลาระยะในการสอนพระปริยัติธรรมไม่เหมาะสม	๓. จัดช่วงระยะเวลาการสอนให้เหมาะสม หรือให้มีเวลาช่วงพักเวลาเรียนบ้าง จะได้ผ่อนคลาย

๔.๔.๓ ด้านอุปกรณ์การสอน

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านอุปกรณ์การสอน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๐

ตารางที่ ๔.๒๐ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านอุปกรณ์การสอน

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา
๑. หนังสือไม่เพียงพอ ไม่มีการจัดซื้อใหม่ใช้ของเก่าที่เรียนซ้ำๆ มาจากปีก่อนๆ	๑. จัดซื้อหนังสือเรียนใหม่เพิ่มเติมให้เพียงพอแก่นักเรียน
๒. ขาดอุปกรณ์ที่จะมาช่วยสอน เพื่อเพิ่มความสนใจในการเรียน	๒. เพิ่มอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยสอนเพิ่มมากขึ้น เช่น สื่อรูปภาพ สื่อเสียง
๓. ขาดงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ใช้ในการสอน	๓. มีการจัดตั้งกองทุน งบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้ออุปกรณ์การสอนให้มากขึ้น

๔.๔.๔ ด้านสภาพแวดล้อม

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านสภาพแวดล้อม รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๑

ตารางที่ ๔.๒๑ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านสภาพแวดล้อม

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา
๑. สถานที่เรียนอยู่ที่แออัด ไม่สงบ และมีเสียงรบกวนจากภายนอก	๑. จัดสถานที่เรียนให้เหมาะสม มีอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก
๒. ขนาดห้องเรียนเล็กไม่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน	๒. จัดขนาดห้องเรียนให้เหมาะสมกับขนาดของจำนวนนักเรียนให้เพียงพอไม่ให้แออัด
๓. ห้องเรียนมีฝุ่นมากเพราะห้องเรียนใกล้กับถนน	๓. จัดห้องเรียนให้สะอาด ทำความสะอาดทุกวัน เพื่อเพิ่มบรรยากาศในการเรียน

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์สัมภาษณ์พระสังฆาธิการและครูสอน ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) พระสังฆาธิการและครูสอน ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน ๑๐ รูป ดังนี้

๑. พระครูสุภัทรกิจโสภณ	เจ้าอาวาสวัดบ้านสิงห์, ครูสอนพระปริยัติธรรม
๒. พระครูสันติภิธรรม	เจ้าอาวาสวัดกำแพงเหนือ, ครูสอนพระปริยัติธรรม
๓. พระอาจารย์ฤกษ์ชัย เขมธโร	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดกำแพงเหนือ, ครูสอนพระปริยัติธรรม
๔. พระครูสมุห์วิรัช วิโร	เจ้าอาวาสวัดติบอน, ครูสอนพระปริยัติธรรม
๕. พระอาจารย์สมชัย มหาวิโร	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดติบอน, ครูสอนพระปริยัติธรรม
๖. พระมหาสุวรรณ โสภิต	เจ้าคณะตำบลโพธารามเขต ๑ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี, ครูสอนพระปริยัติธรรม
๗. พระอาจารย์พิพัฒน์ โสภณ	เลขานุการเจ้าคณะตำบลโพธารามเขต ๑ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี, ครูสอนพระปริยัติธรรม
๘. พระอาจารย์ครรชิต โกสโล	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไท่ ตำบลโพธาราม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี, ครูสอนพระปริยัติธรรม
๙. พระอาจารย์ไพศาล สุทธิจิตโต	รองเจ้าอาวาสวัดไท่ ตำบลโพธาราม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี, ครูสอนพระปริยัติธรรม
๑๐. พระครูใบฎีกาประสงค์ (คุณวิโส)	รองเจ้าอาวาสวัดโพธาราม, เลขานุการเจ้าคณะตำบล โพธาราม เขต ๒, ครูสอนพระปริยัติธรรม

ผลการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สามารถสรุปผลโดยจำแนกตามรายด้านของการวิจัย ดังนี้

๔.๕.๑ ด้านบุคลากร

การสรรหาบุคลากร ส่วนมากจะจัดหาภายในวัดคือเจ้าอาวาสและศิษย์เก่าที่เรียนจบมาเป็นครูสอนกันเองและช่วยสอนคนละวิชา^๑ บุคลากรครูสอนมีพอเพียงในการทำหน้าที่ ในบางวัดโดยภาพรวมก็ยังมีน้อย^๒ อยากรู้ทางคณะสงฆ์ส่งบุคลากรครูผู้สอนลงพื้นที่ที่ขาดแคลนครูสอน^๓ การคัดสรรพระที่จบการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไปก็พอให้ทำหน้าที่ช่วยสอน^๔ ควรมีการจัดไปอบรมสัมมนาและวิธีการสอนให้นักเรียนเข้าใจ ข้อเสนอแนะควรใช้เทคนิคการสอนในแนวใหม่^๕ เพราะการเรียนการ

^๑ สัมภาษณ์ พระครูสุภัทรกิจโสภณ, เจ้าอาวาสวัดบ้านสิงห์, ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^๒ สัมภาษณ์ พระครูสันติภิธรรม, เจ้าอาวาสวัดกำแพงเหนือ, ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^๓ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ฤกษ์ชัย เขมธโร, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดกำแพงเหนือ, ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^๔ สัมภาษณ์ พระครูสมุห์วิรัช วิโร, เจ้าอาวาสวัดติบอน, ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^๕ สัมภาษณ์ พระอาจารย์สมชัย มหาวิโร, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดติบอน, ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕.

สอนสมัยนี้ส่วนใหญ่จะอาศัยการเรียนการสอนแบบเดิมๆ⁶ ส่วนมากผู้บริหารที่เป็นเจ้าอาวาสหรือนักบวชก็มอบหมายภารกิจให้รองเจ้าอาวาสผู้ช่วยเจ้าอาวาสหรือเราทำหน้าที่บริหารจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม⁷ การหาครูมาทำการสอนต้องเลือกเฟ้นครูให้เหมาะสม โดยยึดหลักความสามารถและความถนัดในการสอนแต่ละวิชา⁸ การพัฒนาบุคลากรเริ่มจะมีปัญหาอันเนื่องมาจากสมาชิกที่จะเข้ามาบวชเป็นพระภิกษุใหม่หรือพระนวกะบวชแล้วไม่อยู่นานเหมือนเมื่อก่อน⁹ จึงเป็นปัญหาของการเพิ่มบุคลากรของวัดในอนาคตอีกด้วย¹⁰

๔.๕.๒ ด้านเทคนิคและวิธีการสอน

ให้นักเรียนท่องจำแบบเรียนที่สอนอยู่¹¹ เพื่อให้ได้หลักเสียก่อนแล้วค่อยสอนขยายเนื้อความจากง่ายไปหายากตามลำดับขั้นตอน¹² จึงจะอธิบายโดยการบรรยายและสาธิตหรืออุปมาอุปไมยให้นักเรียนได้เข้าใจ¹³ การจัดการเรียนการสอนยังสอนกันแบบยุคเดิมๆ มักจะมีปัญหาอยู่เสมอ¹⁴ ควรต้องจัดให้มีจัดหาสื่ออุปกรณ์ในการเรียนการสอน¹⁵ ส่วนใหญ่จะสอนกันตามที่รุ่นพี่สอนกันมาที่มีประสบการณ์จากครูบาอาจารย์ที่สอนเป็นแบบอย่างที่ดีไม่ค่อยมี¹⁶ และทำปัญหาแบบการวัดบ้างหรือในห้องเรียนบ้าง เพื่อที่นักเรียนจะได้ฝึกหัดเขียนฝึกหัดคิดและจดจำวิธีการหลักการ¹⁷ นักเรียนจึงจะเรียนรู้และเกิดประสบการณ์มีทักษะทำข้อสอบได้¹⁸ การพัฒนาการเรียนการสอนไปสู่ระดับที่ดีขึ้นมากแต่ยังด้อยเรื่องเงินสนับสนุน¹⁹ ต้องจัดหาสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย ใช้เทคนิควิธีการสอนที่เร้าใจ ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาเป็นเครื่องช่วยสอน เพราะการเรียนสมัยใหม่ต้องทันโลกทันเหตุการณ์ ผู้บริหารที่เป็นเจ้าอาวาสต้องให้การสนับสนุนส่งเสริมไปอบรมให้เป็นและให้เก่งแล้วนำเทคนิคมาทำหน้าที่ในการพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมต่อไป²⁰

⁶ สัมภาษณ์ พระมหาสุวรรณ โสภิต, เจ้าคณะตำบลโพธาราม เขต ๑, ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

⁷ สัมภาษณ์ พระอาจารย์พิพัฒน์ โสภณ, เลขานุการเจ้าคณะตำบลโพธาราม เขต ๑, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕.

⁸ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ครรชิต โกสโล, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไทร, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕.

⁹ สัมภาษณ์ รองพระอธิการไพศาล สุทธจิตโต, รองเจ้าอาวาสวัดไทร, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕.

¹⁰ สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาประสงค์ คุณวิโส, รองเจ้าอาวาสวัดโพธาราม, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕.

¹¹ สัมภาษณ์ พระครูสุภัทรกิจโสภณ, เจ้าอาวาสวัดบ้านสิงห์, ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๕.

¹² สัมภาษณ์ พระครูสันติธรรม, เจ้าอาวาสวัดกำแพงเหนือ, ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕.

¹³ สัมภาษณ์ พระอาจารย์กฤษณ์ เขมธิตโต, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดกำแพงเหนือ, ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕.

¹⁴ สัมภาษณ์ พระครูสมุห์วิรัช วิโร, เจ้าอาวาสวัดตบอง, ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕.

¹⁵ สัมภาษณ์ พระอาจารย์สมชัย มหาวีโร, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดตบอง, ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕.

¹⁶ สัมภาษณ์ พระมหาสุวรรณ โสภิต, เจ้าคณะตำบลโพธาราม เขต ๑, ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

¹⁷ สัมภาษณ์ พระอาจารย์พิพัฒน์ โสภณ, เลขานุการเจ้าคณะตำบลโพธาราม เขต ๑, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕.

¹⁸ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ครรชิต โกสโล, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไทร, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕.

¹⁹ สัมภาษณ์ รองพระอธิการไพศาล สุทธจิตโต, รองเจ้าอาวาสวัดไทร, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕.

²⁰ สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาประสงค์ คุณวิโส, รองเจ้าอาวาสวัดโพธาราม, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕.

๔.๕.๓ ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน

ที่ใช้เป็นหลักอยู่ก็คือหนังสือ ซึ่งก็แยกเนื้อหาวิชาในแต่ละระดับชั้น และยังมีสื่อ²¹ ตำราหนังสือเรียนตามหลักสูตรนักเรียนชั้นตรี-โท-เอก เป็นหลักในการเรียนการสอนและใช้คอมพิวเตอร์มาเป็นอุปกรณ์เสริมในการบรรยาย²² สมัยก่อนใช้กระดานดำ และชอล์คมาสมัยนี้ใช้กระดานขาวและปากกาเคมีมาแทน²³ การเรียนการสอนในปัจจุบันนี้ ก็ยังเป็นแบบเดิมๆ บางวัดก็เริ่มมีการนำโน้ตบุ๊กคอมพิวเตอร์มาใช้ในสื่อการเรียนการสอนและใช้เครื่องฉายหรือใช้จอ LCD มาใช้ก็เริ่มมีขึ้นเรื่อยๆ²⁴ ทางวัดขาดแคลนงบประมาณในด้านนี้ มีกำลังในการ จัดซื้อ จัดหา ได้จำกัด²⁵ สื่อการสอนบางวัดก็ใช้ตำราเดิมๆ ควรจะไปปรับปรุงจัดหาของใหม่และส่วนใหญ่นักเรียนมีพื้นฐานทางโลก²⁶ ยังหาสื่อการสอนที่ทันสมัยไม่เพียงพอมีใช้ไม่มากเพราะขาดงบประมาณสนับสนุนจากผู้บริหาร²⁷ ทางผู้บริหารจัดการที่มีหน้าที่ควรจัดหาจัดให้มีขึ้นให้เพียงพอต่อความต้องการให้มากขึ้น²⁸ แต่ผู้ให้ใช้ไม่ได้ให้เกิดคุณภาพของสื่อหรือไม่เท่านั้น²⁹ ครูผู้สอนควรต้องพัฒนาในสื่อการสอน ต้องชวนชวนไปศึกษาเล่าเรียนให้ได้ไม่เช่นนั้นพระจะตามโยมไม่ทันและจะล่าหลัง เพราะยุคนี้พระต้องทันโลกแต่ไม่ตามโลก³⁰

๔.๕.๔ ด้านสภาพแวดล้อม

ภายในวัดส่วนใหญ่จะมีความพร้อมแทบทุกด้าน³¹ บรรยายภาคร่มร้อนมีต้นไม้ใหญ่ในบริเวณภายนอกอาคารเรียน³² บางวัดอยู่ใกล้ถนนมีเสียงรถบกรวนก็มีส่วนทำให้ไม่มีสมาธิในการเรียน³³ ในแต่ละวัดแต่ละสถานที่ย่อมมีสภาพแวดล้อมไม่เหมือนกัน³⁴ บางวัดก็พร้อมไปด้วยบรรยายภาศ สะอาดสงบ³⁵ บางวัดมีลักษณะไม่น่าสอนไม่น่าเรียน³⁶ ส่วนใหญ่มีความสมบูรณ์เกือบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นโต๊ะเก้าอี้ อาคารสถานที่ บรรยายภาศ อุปกรณ์การเรียนการสอน³⁷ ทางวัดมีความพร้อมดีอยู่แล้ว ส่วนปัญหาเล็กน้อย³⁸ สมัยใหม่ควรติดตั้งเครื่องปรับอากาศ เป็นการดึงดูดให้นักเรียนอยากไปเรียนอยาก

²¹ สัมภาษณ์ พระครูสุภัทรกิจโสภณ, เจ้าอาวาสวัดบ้านสิงห์, ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๕.

²² สัมภาษณ์ พระครูสันติธรรม, เจ้าอาวาสวัดกำแพงเหนือ, ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕.

²³ สัมภาษณ์ พระอาจารย์กฤษณ์ เขมธิต, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดกำแพงเหนือ, ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕.

²⁴ สัมภาษณ์ พระครูสมุห์วิรัช วิโร, เจ้าอาวาสวัดติบอน, ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕.

²⁵ สัมภาษณ์ พระอาจารย์สมชัย มหาวีโร, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดติบอน, ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕.

²⁶ สัมภาษณ์ พระมหาสุรธรรม โสภิต, เจ้าคณะตำบลโพธาราม เขต ๑, ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

²⁷ สัมภาษณ์ พระอาจารย์พิพัฒน์ โสภณ, เลขานุการเจ้าคณะตำบลโพธาราม เขต ๑, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕.

²⁸ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ครรชิต โกสโล, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไพร, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕.

²⁹ สัมภาษณ์ รองพระอธิการไพศาล สุทธิจิตโต, รองเจ้าอาวาสวัดไพร, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕.

³⁰ สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาประสงค์ คุณวิโส, รองเจ้าอาวาสวัดโพธาราม, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕.

³¹ สัมภาษณ์ พระครูสุภัทรกิจโสภณ, เจ้าอาวาสวัดบ้านสิงห์, ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๕.

³² สัมภาษณ์ พระครูสันติธรรม, เจ้าอาวาสวัดกำแพงเหนือ, ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕.

³³ สัมภาษณ์ พระอาจารย์กฤษณ์ เขมธิต, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดกำแพงเหนือ, ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕.

³⁴ สัมภาษณ์ พระครูสมุห์วิรัช วิโร, เจ้าอาวาสวัดติบอน, ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕.

³⁵ สัมภาษณ์ พระอาจารย์สมชัย มหาวีโร, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดติบอน, ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕.

³⁶ สัมภาษณ์ พระมหาสุรธรรม โสภิต, เจ้าคณะตำบลโพธาราม เขต ๑, ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

³⁷ สัมภาษณ์ พระอาจารย์พิพัฒน์ โสภณ, เลขานุการเจ้าคณะตำบลโพธาราม เขต ๑, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕.

³⁸ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ครรชิต โกสโล, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไพร, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕.

ศึกษา จัดสถานที่ห้องเรียนให้เป็นเอกเทศเป็นสัดส่วนทั้งภายในและภายนอกต้องสะอาดร่มรื่น ปราศจากมลพิษ จัดห้องเรียนให้เป็นที่น่าเรียน ไม่ควรเรียนตามมีตามเกิด³⁹ ในด้านเสียง มีเสียงรบกวนจากรถยนต์บ้างนิดหน่อย⁴⁰

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย (Body of Knowledge)

จากการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ที่ได้จาก การศึกษา ดังแสดงใน แผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี⁴¹

³⁹ สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาประสงค์ คุณวโร, รองเจ้าอาวาสวัดโพธาราม, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕.

⁴⁰ สัมภาษณ์ รองพระอธิการไพศาล สุทธิจิตโต, รองเจ้าอาวาสวัดไทร, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕.

⁴¹ จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย.

จากแผนภาพที่ ๔.๑ แสดงให้เห็นแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีใน ๔ ด้าน คือ

๑. ด้านบุคลากร

- เพิ่มบุคลากรที่ทำหน้าที่สอนพระปริยัติธรรมให้มากขึ้น แยกสอนตามรายวิชาไป
- สรรหาพระที่ทำหน้าที่สอนพระปริยัติธรรมรุ่นใหม่เพิ่มขึ้น โดยทดสอบวัดความรู้และทดลองปฏิบัติหน้าที่การสอนจริง
- ส่งพระที่ทำหน้าที่สอนให้ได้รับการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะ วิธีการสอน ให้ได้รับการอบรมเรียนรู้รูปแบบวิธีการสอนที่ทันสมัย

๒. ด้านเทคนิคและวิธีการสอน

- พัฒนารูปแบบวิธีการสอนให้ทันสมัยมากขึ้นจะได้นำมาใช้พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น
- เพิ่มแรงจูงใจในการท่องจำอาจจะเป็นค่าตอบแทนหรือรางวัล เพื่อให้เกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น
- จัดช่วงระยะเวลาการสอนให้เหมาะสม หรือให้มีเวลาช่วงพักเวลาเรียนบ้าง จะได้ผ่อนคลาย

๓. ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน

- จัดซื้อหนังสือเรียนใหม่เพิ่มเติมให้เพียงพอแก่นักเรียน
- เพิ่มอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยสอนเพิ่มมากขึ้น เช่น สื่อรูปภาพ สื่อเสียง
- มีการจัดตั้งกองทุน หางบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้ออุปกรณ์การสอนให้มากขึ้น

๔. ด้านสภาพแวดล้อม

- จัดสถานที่เรียนให้เหมาะสม มีอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก
- จัดขนาดห้องเรียนให้เหมาะสมกับขนาดของจำนวนนักเรียนให้เพียงพอไม่ให้แออัด
- จัดห้องเรียนให้สะอาด ทำความสะอาดทุกวันเพื่อเพิ่มบรรยากาศในการเรียน